

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i
överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för
Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen ändras i frågor som gäller den nationella tillämpningen av överenskommelsen. De föreslagna preciseringarna och kompletteringarna gäller ersättningsgrunderna, besvärsgången i ersättningsärenden, kontrollen av konsekvenserna av en

avtappning samt tillsynen av efterlevnaden av lagen och avtappningsstadgan samt straff och tvångsmedel. Ändringarna påverkar inte vare sig överenskommelsen eller avtappningsstadgan, utan de preciserar lagens förhållande till vattenlagen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Avtappningen från Saimen regleras av överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen (FördrS 91/91), vilken trädde i kraft den 9 oktober 1991. Genom denna överenskommelse, som syftar till att på förhand förhindra skador under översvämnings- och torrperioder, har undantag gjorts från vattenlagens (264/61) system enligt vilket beslut av vattendomstolen krävs för reglering av vattendrag, vare sig det är fråga om fortlöpande reglering eller temporära insatser för att förebygga fara under exceptionella vattenförhållanden.

I lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen (1331/91), nedan ikraftträdelselagen, stadgas om godkännande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, men

också om ersättning av skador som uppkommer på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen, om kontroll av konsekvenserna av avtappning samt om information i samband med avtappning. I denna proposition föreslås ändringar endast av de stadganden som gäller den nationella tillämpningen av överenskommelsen. Ändringarna påverkar varken själva överenskommelsen eller avtappningsstadgan, som utgör en del av överenskommelsen.

Överenskommelsen om avtappningsstadgan är en av de överenskommelser med det forna Sovjetunionen som fortfarande är i kraft mellan Finland och Ryssland med stöd av det protokoll som undertecknades den 11 juli 1992 vid kartläggningen av de avtalsrättsliga relationerna mellan Finland och Ryssland.

2. De föreslagna ändringarna

Enligt 21 kap. 13 § vattenlagen skall stadgan-

dena i vattenlagen tillämpas även på vatten- drag och vatten vid rikets gräns, om annat inte är stadgat med stöd av en överenskommelse med en främmande stat.

Ikraftträdelselagen innehåller dock ett helhetsarrangemang som ersätter tillståndsförfarandet enligt vattenlagen, vilket betyder att vattenlagen tillämpas endast till de delar som särskilt anges. Det är sålunda nödvändigt att i ikraftträdelselagen ta in stadganden som klarlägger dess förhållande till vattenlagen.

Ändringar behövs i fråga om grunderna för utgivande av ersättning, besvärsgången i ersättningsfrågor, lösandet av tvister i samband med den övervakningsskyldighet som ålagts vatten- och miljöstyrelsen samt i fråga om tillsynen av efterlevnaden av åtgärdsskyldigheterna enligt avtappningsstadgan och ikraftträdelselagen samt tvångsmedel och straff.

3. Särskilda verkningar

Propositionen har inga verkningar på stats- ekonomin, eftersom det i ikraftträdelselagen redan föreskrivs att staten, med vissa undantag, skall ersätta skador som uppkommer på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen. I denna proposition preciseras endast de grunder enligt vilka ersättningarna bestäms.

Undantagsavtappningen våren 1992, som var den första med stöd av avtappningsstadgan, medförde skador endast för kraftverken. Den förlust av energiproduktion, totalt motsvarande ca 1,5 milj. mk, som kraftverken i Tainionkoski och Imatra utsattes för på den finska sidan är enligt ikraftträdelselagen skada som inte ersätts. De ryska kraftverkens förluster på ca 3 milj. mk måste däremot ersättas.

Propositionen har inga administrativa verkningar och inte heller några direkta miljökonsekvenser.

4. Ärendets beredning

I riksdagens svar på regeringens proposition om överenskommelsen (RP 273/1990 rd.) förutsatte riksdagen att regeringen ytterligare låter utreda förhållandet mellan ikraftträdelselagen och vattenlagen och snabbt överlämnar eventuella ändringsförslag.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid utrikesministeriet. De utlåtanden som med anledning av riksdagens uttalande inbegärdes från jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, miljöministeriet samt vatten- och miljöstyrelsen samt överläggningarna med nämnda instanser har utgjort underlag för beredningen. Utkastet till proposition har dessutom varit på remiss hos nämnda myndigheter.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

2§. I 2§ 1 mom. ikraftträdelselagen har staten ålagts att ersätta skada, men eller annan förlust av förmån som förorsakas på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen; förlust av vattenkraft utgör ett undantag. Enligt en bedömning i propositionens motivering skulle ingen annan förlust inträffa på den finska sidan än nämnda energiförluster, men man beaktade dock möjligheten för annan förlust av förmån.

Det framgår inte entydigt av stadgandet om ersättningen bestäms enligt ersättningsstadgandena i 11 kap. vattenlagen, vilka gäller för fortlöpande reglering, eller enligt ersättnings-

stadgandet i 12 kap. 19§ 2 mom. om undantagsavtappning. Det sistnämnda stadgandet täcker direkta egendomsskador, medan de allmänna ersättningsgrunderna i 11 kap. däremot är mera omfattande. T.ex. skador på fisk skulle sannolikt inte betraktas som direkt egendomsskada. Något prejudikat i frågan finns dock inte. En annan skillnad mellan stadgandena gäller frågan om nytta som eventuellt uppkommer till följd av den skadevållande åtgärden skall beaktas som en ersättningsreducerande faktor eller ej. Enligt 12 kap. 19§ 2 mom. är detta en prövningsfråga, medan 11 kap. däremot stadgar att nytta skall beaktas, även om skälig jämkning kan göras.

Med stöd av avtappningsstadgan kan av-

tappningen i Saimen och Vuoksen ändras endast då tecken på en från det normala avvikande översvämning eller på lågt vattenstånd kan skönjas. Även om avtappningsstadgan innebär ett helhetssystem som ersätter förfarandet med tillstånd från vattendomstolen, skulle dock eventuella skador anknyta till de situationer som avses i 12 kap. 19 § 1 mom. vattenlagen. Det föreslås därför att till 2 § 1 mom. ikraftträdelselagen fogas en hänvisning till 12 kap. 19 § 2 mom. vattenlagen, som innehåller ett snävare ersättningsansvar. Eftersom en hänvisning till detta stadgande också innebär att förlust av vattenkraft inte ersätts, föreslås det att omnämmandet utgår som obehövligt i detta sammanhang. På det hela taget är det inte meningen att ändra, utan endast att förtydliga den ersättningskyldighet som redan finns i ikraftträdelselagen. I tiden hänvisade man till exceptionella förhållanden också i motiveringen till stadgandet.

I syfte att förtydliga besvärsgången föreslås till paragrafens 3 mom. ett tillägg enligt vilket ändring i vattenöverdomstolens utslag i ersättningsmål söks hos högsta förvaltningsdomstolen.

3 §. I paragrafen har vatten- och miljöstyrelsen ålagts att följa effekterna av avtappningen på Saimenvikarens livsbetingelser samt på fiskbeståndet och fisket. Det föreslås att stadgandet kompletteras i enlighet med den i vattenlagen omfattade principen så att en tvist om kontrollen kan hänskjutas till behandling i vattendomstolen med iakttagande av vad som föreskrivs i vattenlagen om ansökningsmål. Med stöd av 16 kap. 28 § vattenlagen kunde frågan anhängiggöras av åtminstone länsstyrelsen i egenskap av regional naturvårdsmyndighet. Denna rätt skulle även vatten- och miljö-

styrelsen ha i sin egenskap av ansvarig myndighet.

4 a §. Enligt artikel 2 i överenskommelsen tillkommer tillsynen av efterlevnaden av själva överenskommelsen den gemensamma finsk-ryska kommissionen för utnyttjandet av gränsvattendragen. Kommissionen behandlar bl.a. meningsskiljaktigheter mellan parterna om tolkningen och tillämpningen av överenskommelsen och avtappningsstadgan.

I fråga om tillsynen av den nationella verkställigheten av överenskommelsen och efterlevnaden av ikraftträdelselagen är det meningen att stadgandena i vattenlagen om vattendragens reglering skall gälla i tillämpliga delar. Det föreslås därför att en 4 a § fogas till lagen. I denna paragraf sägs klart och tydligt att stadgandena i vattenlagen gäller också tillsynen av att ikraftträdelselagen och avtappningsstadgan följs samt tvångsmedel och straff. Detta betyder t.ex. att den nationella tillsynen av att avtappningsstadgan följs i Finland sköts av vatten- och miljöstyrelsen samt av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten. Vite och hot om tvångsutförande skall kunna användas mot den som sköter avtappningen, dvs. ägaren till Tainionkoski damm, samt mot den som i Finland bryter mot ikraftträdelselagen eller mot bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt sedan den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 mars 1991 om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen (1331/91) 2 § 1 och 3 mom. samt 3 § och

fogas till lagen en ny 4 a § som följer:

2 §

Vatten- och miljöstyrelsen skall ersätta skada, men och annan förlust av förmån som eventuellt förorsakas på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen, varvid stadgandena i 12 kap. 19 § 2 mom. vattenlagen iakttas.

— — — — —
Vid handläggningen av ersättningsansökningar samt när ersättningar fastställs och betalas tillämpas vattenlagen och de stadganden som har utfärdats med stöd av den. Fullföljdsdomstol är högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med 17 kap. 5 § vattenlagen.
— — — — —

3 §

Vid avtappning skall vatten- och miljöstyrelsen

sen, på det sätt som godkänts av jord- och skogsbruksministeriet, följa effekterna av avtappningen på Saimenvikarens livsbetingelser samt på fiskbeståndet och fisket. Meningsskiljaktigheter om kontrollen kan hänskjutas till behandling i vattendomstolen, med iakttagande av vad som i vattenlagen stadgas om ansökningsmål.

4 a §

I fråga om tillsynen av att denna lag och avtappningsstadgan följs samt i fråga om tvångsmedel och straff gäller vad som i vattenlagen stadgas om reglering av vattendrag, om inte något annat följer av överenskommelsen.

Denna lag träder i kraft den

199 .

Helsingfors den 5 januari 1994

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Utrikesminister *Heikki Haavisto*

Lag

om ändring av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 mars 1991 om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Sovjetunionen om en avtappningsstadga för Saimen och Vuoksen samt om tillämpning av överenskommelsen (1331/91) 2 § 1 och 3 mom. samt 3 § och

fogas till lagen en ny 4 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Vatten- och miljöstyrelsen skall ersätta skada, men och annan förlust av förmån som eventuellt förorsakas på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen. *Förlust av förmån till följd av förlorad vattenkraft anses dock inte som ersättningsgill skada.*

Vid handläggningen av ersättningsansökningar samt när ersättningar fastställs och betalas tillämpas vattenlagen och de stadganden som har utfärdats med stöd av den.

3 §

Vid avtappning skall vatten- och miljöstyrelsen, på det sätt som godkänts av jord- och skogsbruksministeriet, följa effekterna av avtappningen på Saimenvikarens livsbetingelser samt på fiskbeståndet och fisket.

Föreslagen lydelse

2 §

Vatten- och miljöstyrelsen skall ersätta skada, men och annan förlust av förmån som eventuellt förorsakas på finskt territorium till följd av verkställigheten av överenskommelsen, *varvid stadgandena i 12 kap. 19 § 2 mom. vattenlagen iakttas.*

Vid handläggningen av ersättningsansökningar samt när ersättningar fastställs och betalas tillämpas vattenlagen och de stadganden som har utfärdats med stöd av den. *Fullföljdsdomstol är högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med 17 kap. 5 § vattenlagen.*

4 a §

I fråga om tillsynen av att denna lag och avtappningsstadgan följs samt i fråga om tvångsmedel och straff gäller vad som i vattenlagen stadgas om reglering av vattendrag, om inte något annat följer av överenskommelsen.

Denna lag träder i kraft den

199 .

